

## วิจารณ์

ตำบลลี้ซัง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เป็นตำบลที่ประชากรเกือบร้อยละ 100 นับถือศาสนาอิสลาม สภาพความเป็นอยู่ ลังคม วัฒนธรรม และประเพณีค่อนข้างเคร่งครัดคล้ายกับชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) การติดต่อสื่อภาษากายในตำบลใช้ภาษามาเลย์ท้องถิ่น (ยาวิ) โดยเฉพาะหมู่ที่ 6 พบว่า มารดาทารกส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อภาษาด้วยภาษาไทย ลักษณะเช่นนี้มีส่วนทำให้การติดต่อสังคมภายนอกตำบลมีน้อย<sup>๑</sup> และกระทบต่อความรู้ที่จะได้จากข่าวสารภายนอกด้วย ดังนั้นโรคที่ไม่เคยได้ยิน หรือพบเห็นในตำบลนี้ ซึ่งได้แก่ โรคคอติบ ไอกรน บาดทะยัก และโปลิโอ จึงเป็นที่รู้จักกันน้อย โดยเฉพาะโรคคอติบเป็นโรคที่ไม่เคยได้ยินและพบเห็นมาก่อน จะมีจำนวนผู้ที่รู้จักน้อยที่สุด แม้ว่าได้มีการให้สุศึกษาแก่ผู้ปกครองทารกในหลายรูปแบบ และผู้รู้เรื่องโรคเหล่านี้มีจำนวนมากขึ้น แต่สำหรับโรคที่ไม่เคยได้ยินหรือพบเห็นมาก่อนนั้น จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีความรู้เรื่องโรคและวัคซีนที่ป้องกันโรคเหล่านี้เพิ่มน้อยที่สุด และความรู้ที่มีอยู่ในระดับความจำ<sup>๗</sup> ซึ่งสามารถสังเกตได้จากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น "เขาบอกว่าโรคนี้อันตราย" "เขาว่าอันตรายก็อันตราย" "เขาว่าถ้าเป็นโรคนี้เขาจะสับ" เหล่านี้เป็นต้น ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถตอบด้วยความคิดของตนเองได้โดยให้เหตุผลว่า ไม่เคยเห็น และถ้าจำเป็นต้องตัดสินใจ ก็จะไม่เลือกตอบในลักษณะที่ให้ผลเป็นกลางเสียส่วนใหญ่ (ตารางที่ 7) สำหรับโรคที่รู้จักกันดีเช่น หัด ผู้ให้สัมภาษณ์มักเห็นว่าเป็นโรคที่มีระดับอันตรายไม่รุนแรง เพราะฉะนั้นความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและพาทารกไปรับวัคซีน และอาจทำให้ในช่วงหลังดำเนินการ เหตุผลว่าไม่วางมี้อตราสูงขึ้นและสูงกว่าเหตุผลว่าไม่ทราบ อีกประการหนึ่งลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านก็มีส่วนทำให้การได้รับวัคซีนในทารกแตกต่างกัน หมู่บ้านที่อยู่ใกล้สถานีอนามัยและบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกระจุก (หมู่ที่ 2 และ 7) มีอัตราการเคยได้รับวัคซีน และการได้รับวัคซีนครบชุดสูงกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ และเพิ่มจากช่วงก่อนดำเนินการอย่างเห็นได้ชัด ส่วนปัจจัยทางด้านศาสนาไม่ได้เป็นเหตุผลของการไม่มารับบริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค หรือมารับบริการแต่ไม่ครบถ้วน ดังนั้นอัตราการได้รับวัคซีนที่เพิ่มขึ้นของการกจากผลการศึกษาี้ จึงน่าจะเป็นผลรวมจากปัจจัย 3 ประการ คือ จำนวนผู้มีความรู้เรื่องโรคและวัคซีนเพิ่มขึ้น การติดตามของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และความสะดวกในการเดินทางมารับบริการ

การให้ความรู้ผ่านทาง อสม. พสส. และกลุ่มแม่บ้าน มีผลในการกระจายความรู้ไปสู่ประชากรเป้าหมายน้อย ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. และ พสส. กลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ได้รับเลือกใหม่แทนคนเก่าซึ่งไปประกอบอาชีพค้าขายนอกตำบล และยังไม่ผ่านการอบรมให้ทำหน้าที่ อสม. และพสส. การเข้าอบรมเกี่ยวกับโรคและวัคซีนในครั้งนี้ จึงคงไม่ได้สร้างความมั่นใจถึงขั้นที่สามารถนำไปแนะนำแก่เพื่อนบ้าน และจากการศึกษาบทบาทของ พสส. โดย อุทัย สุตสุข<sup>๑๑</sup> และอนันต์ เมนะรุจิ<sup>๑๒</sup> พบว่า พสส. มักจะไม่ได้มีบทบาทในการให้สุศึกษา อย่างไรก็ตามการจัดอบรมครั้งนี้ก็ได้รับความร่วมมือจาก อสม. พสส.

และกลุ่มแม่บ้านช่วยแจกเอกสารเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคและวัคซีนให้แก่ผู้ปกครองทารก ช่วยเสนอแนะให้ทางสถานีอนามัยออกบริการนอกสถานที่ในวันโรงเรียนปิด เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถพาน้องมารับบริการวัคซีนแทนบิดา มารดา ซึ่งมีภาระกิจมาก และการแบ่งเขตรับผิดชอบของ อสม. และพสส. ในกรณีที่บ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายอีกด้วย